

HRVATSKI glasnik

Godina XV., broj 26.

30. lipnja 2005.

cijena 80 Ft

IVANJE U BAĆINU

IZ SADRŽAJA:

„Događaji tjedna” str. 2. – U jesen pod skupnim peljanjem škola i čuvarnica? str. 3. – Spomen-dan Ante Evetovića Miroljuba u Aljmašu str. 4. – Orden viteškog križa Republike Mađarske Stipanu Karagiću str. 5. – Suradnja kaniških i opatijskih srednjih škola str. 6. – Društvo serdahelskih umirovljenika str. 7. – Godina Attila Józsefa str. 8. – „Spomeni jednog života” str. 9. – Predstavnici Hrvata u Mađarskoj kod dopredsjednika Županijske skupštine str. 10. – Umjetnička škola, EU-naticanje, ljetovanje na morju str. 11. – Tamburaško djelovanje – 30 ljet u Koljnofu str. 12. – Kako je bilo u petom razredu? str. 13. – U sjeni velikoga projekta str. 14. – PA(i)NON knjiga promovirana u Hrvatskom Židanu str. 14. – PA(i)NON knjiga promovirana u Hrvatskom Židanu str. 15.

„Dogadaji tjedna“

BUDIMPEŠTA – Predsjednik Mađarske Ferenc Mádl četiri je dana nakon prihvaćanja modificiranoga Manjinskog zakona i Zakona o izboru manjinskih zastupnika od strane mađarskog Parlamenta Ustavnom sudu uputio na razmatranje zakon o izborima zastupnika za manjinske samouprave. U izjavi za javnost Ureda predsjednika stoji kako u mađarskome pravnom sustavu jedan kraj drugog djeluju pravo izbora za zastupnike mjesnih i manjinskih samouprava. Prihvaćeni zakon pruža mogućnost da zastupnici manjinskih samouprava koji su dobili najviše glasova postanu i zastupnici mjesnih samouprava, premda su ih birali samo pripadnici dane manjine. Na ovaj način manjinski zastupnici na dva načina mogu postati zastupnici mjesnih samouprava, putem izbora za mjesne samouprave i kao zastupnici manjinskih samouprava ako su pritom ostvarili potreban broj glasova za ulazak u mjesnu samoupravu. Po predsjedniku Mádlu, na taj način mandat u mjesnim samoupravama mogu dobiti i takvi zastupnici koje nisu birali svi članovi danog naselja, pa im time nedostaje odgovarajuća demokratska legitimacija, a time se po mišljenju predsjednika Mádlu ugrožava načelo narodnog suvereniteta. Predsjednik izražava zabrinutost i zbog jednakosti izbornoga prava, (jedan glas vrijedi više od drugoga), naime, pripadnici manjina mogu imati više glasova pri izborima za mjesne samouprave nego oni koji ne pripadaju manjini. Pri tome predsjednik Mádl skreće pozornost da i sadašnji pravni propisi omogućuju manjinskim zastupnicima olakšavajući način dobivanja zastupničkih mandata u mjesnim samoupravama.

Dan državnosti u Budimpešti

Početkom protekloga tjedna, točnije 21., lipnja, predsjednik Mađarske Ferenc Mádl poslao je Ustavnom sudu na ocjenu ustavnosti Manjinski zakon i Izborni zakon o izborima manjinskih zastupnika, koje je Parlament prihvatio nepuna četiri dana prije. Predsjednik Mádl upozorava kako bi se prihvaćanjem određenih stavaka mogla dovesti u pitanje jednakost birača, i snaga biračkoga glasa kod izbora za zastupnike u tijelima mjesnih samouprava, jer bi u mjesne samouprave na osnovi određene kvote zastupnici manjinskih samouprava mogli ući tako da nisu svi birači danog naselja imali pravo glasovati o njima i njihovoj kandidaturi. Po predviđanjima pravnika vjerojatno će negdje u rujnu Ustavni sud zauzeti svoj stav i ocijeniti neustavnim odredbe na koje se poziva predsjednik Mádl.

Početkom protekloga tjedna u diplomatskim predstavništvima Republike Hrvatske u Budimpešti i Pečuhu slavio se Dan državnosti Republike Hrvatske. Dan državnosti Republike Hrvatske slavi se 25. lipnja i državni je to blagdan kojim se obilježava povijesna odluka Sabora donesena 25. lipnja 1991. godine o pokretanju postupka razdruživanja od ostalih jugoslavenskih republika, a kojoj je odluci prethodila volja građana Republike Hrvatske izražena referendumom od 19. svibnja 1991. godine. Tad je više od 94% građana Hrvatske donijelo odluku: „Republika Hrvatska, kao suverena i samostalna država, koja jamči kulturnu autonomiju i sva građanska prava Srbima i pripadnicima drugih nacionalnosti u Hrvatskoj, može stupiti u savez suverenih država s drugim republikama. Republika Hrvatska ne ostaje u Jugoslaviji kao jedinstvenoj saveznoj državi.” Bio je to kraj suživota koji je počeo 73 godine prije, 1. prosinca 1918. godine. Sabor 25. lipnja donosi Ustavnu odluku o suverenosti i samostalnosti Republike Hrvatske, te Deklaraciju o proglašenju suverene i samostalne Republike Hrvatske. Danas, 14 godina poslije, u ozračju ovogodišnjeg Dana državnosti, ostvario se hrvatski san, otvorena je autocesta koja povezuje Zagreb sa Splitom, duga 380 kilometara, ostvaruje se Hrvatska kakvu su sanjali mnogi naraštaji, od Drave do mora u jedinstvenoj cestovnoj okomici u jedinstvu svojih prirodnih, gospodarskih, ljudskih i kulturnih resursa. I nas, Hrvate u Mađarskoj, ispunjava ponos kada vidimo kako nam matična domovina iz dana u dan, bar prometno, postaje bliža, a njezino lice sve ljepše i ljepše.

Dan državnosti u Pečuhu

*Bizonjska samouprava u nevolji***U jesen pod skupnim peljanjem škola i čuvarnica?**

Iako se u Bizonji gledaju s velikimi očekivanjima prema budućnosti, ka će selu donesti po ufanju i bogatstvo, a i novi val doseljenikov, Seoska samouprava sada se nalazi u jako teškoj financijskoj situaciji. Ova nevolja i neprestalno manjkanje materijalnih izvora su isprovocirali da samouprava se zглеda kako i s čim bi mogla šparati u naredni dani i miseci. Prijedlogi za šparni program u prvom koraku bi dotaknuli institucije koje održava samouprava. Tako su se zele u obzir različite varijante: da bi se spojila škola i čuvarnica pod jednim peljanjem, da se smanjuju grupe u čuvarnici, ili da se bar reducira broj djelatnikov u određenoj mjeri. Bizonjska osnovna škola pod vodstvom ravnateljice Elze Hidasi je ljetos imala 121 učenika. Osmi razred su zgovotovili ovih dana devetnajstimi, dokle će u jesen prvi razred začeti samo desetimi. Pedagogov je u ovoj ustanovi 14, među njima dvi su učiteljice hrvatskog govoreće, a jedna diplomirana pedagoginja hrvatskoga jezika je na materinskom dopustu. Specifičnost ove škole je da unutar hrvatskoga jezika, od 1. do 4. razreda u okviru takozvane Umjetničke škole, Katica Kőrösi posebno podučava najmlađim očuvanje tradicij, folklor i narodopis. Naravno, ni ovu školu ne obajdu globalne probleme kot padanje broja dice, ali dokle je škole i čuvarnice u selu, donidob je i žitka i gvišno će biti i hrvatske riči tu i tamo. Suprot toga da je direktorica ugarskoga podrijetla, nje pristup i nastojanja da se čim duglje zadrži jezik u ovom selu, već je nek peldodavno. I u ovoj teškoj situaciji, kako je i rekla na nedavnoj sjednici seoske samouprave Elza Hidasi, pri karkoj odluci zastupničkoga tijela u svezi sa školom i čuvarnicom najprlje se moraju isprosit stručna mišljenja. Kako je rečeno na tom otvorenom skupu seoskih zastupnikov, najveć stoju u dotični institucija plaće, ke je Vlada povisila, ali dodatnu financiju je zabila osiguravati samoupravam. Cilj je naravno da funkcioniranje obadvih ustanovov i u budućnosti bude stalno, neprekidno, ali preorganiziranje unutar institucija jur se ne smi odrinuti. Pokidob sadašnja peljačica čuvarnice ide u mirovinu, tamo će se osloboditi jedan štatus, jednu odgojiteljicu bi poslali, a ostale bi dvi diče grupe, umjesto dosadašnje tri, a na otpodnevnom zanimanju sve bi učenike stavili u jednu grupu. Čuvarnica i škola

glede peljanja zašle bi pod jednu ruku, a sve su te mogućnosti spomenute na tom seoskom forumu, kot i to da ako je selo u takovoj financijskoj pogibeli, zašto se ne određuju stanovnikom novi porezi (komunalni, porez za imanje itd.) jer bi gvišno svi bili na tom da se još već alduje za seoske interese. Ako se pak sve to u broju i stroški gleda, škola stoji samoupravi ljetos oko 42 milijun forintov. Iz ove svote naselje mora dodati kih šest milijun forintov, dokle održavanje čuvarnice s trimi grupami je 24 milijun forintov, ovde samouprava dodatno mora još osam milijun forintov sabrati. Jedina „institucija” ka sama sebe obdrži je unutar škole Umjetnička škola, nje stroške u cjelini plaća država. Budžetu samouprave pripada još Kulturni centar, koji oko devet milijun forintov potribuje za funkcioniranje, iz te svote šest mora plaćati Bizonjska samouprava. Pravoda je i takovih mišljenj u selu da na kulturu trošiti je preveć i suvišno toliko forintov, ali kako kaže i sam načelnik Matija Šmatović, ako bi smanjili te stroške, mogli bi zbogomdati i čuvanju i gajenju hrvatske riči i običajev u tom okviru. Kako i u kojoj formi dalje?, pita se u Bizonji. Momentalno se čeka stručna analiza, kako bi bilo praktičnije i nježnije u pogledu seoske kase dalje financirati bizonjski odgoj i nastavu. No, gvišno je da od septembra u ovom naselju se mora računati na temeljne promjene u čuvarnici i školi, ku će silom prilik morati svi primiti, ali ke, po ufanju, neće za sobom vleći daljnje negativne učinke na području prosvjete.

-Timea Horvat-

VRŠENDA – U Vršendi je 25. lipnja održan treći susret manjinskih samouprava južne Baranje. Južna Baranja višenacionalni je prostor u kojem već stoljećima u suživotu žive Mađari, Romi, Hrvati i Nijemci. Prije dvije godine iniciran je godišnji susret manjinskih samouprava južne Baranje kao mjesto i forum razmjene mišljenja o aktualnim pitanjima i problemima manjinskog bitka. Danas ih (problema) ima više nego jučer, a tema vršendskog susreta bili su i Manjinski zakon te izbori koji nas čekaju sljedeće godine u svjetlu zakonskih promjena koje je nedavno usvojio i mađarski Parlament. Domaćin susreta, vršendski načelnik Károly Körtési, već je u prijedpodnevnim satima čekaio svoje goste. Nakon svečanog otvaranja susreta slijedio je bogat kulturni program kojem su sudjelovali plesači iz njemačkog Babraca (Babarc), dječja skupina „Vada” sa šokačkim plesovima, te vršendski Romi koji su svirkom i plesom predstavili bogatstvo svojih običaja. Poslijepodne je bilo predviđeno za forum kojem su sudjelovali parlamentarni zastupnik János Hargitai, kurator Javne zaklade za nacionalne i etničke manjine, Mišo Hepp te djelatnica Odsjeka za romologiju, Slivia Lakatos.

GARA – U suorganizaciji Hrvatske manjinske samouprave i mjesnog doma kulture, od 5. do 7. srpnja u Gari se priređuje već tradicionalni hrvatski plesni tabor za djecu i mladež. Kako nas je izvijestio predsjednik hrvatske samouprave, umirovljeni učitelj *Stipan Krekić*, s djecom će ponovno raditi bračni par *Marija Silčanov* i *Antun Kričković*. Uspiju li se osigurati odgovarajuća novčana sredstva, tamburaški tabor mogao bi biti održan u Vlačićima, u Kulturno-prosvjetnom centru Hrvata u Mađarskoj na otoku Pagu – dodao je učitelj Krekić.

SUMARTON – U osnovnoj školi u Sumartonu djeluje područna glazbena škola iz Kaniže. Glazbenu umjetnost i sviranje uče učenici nižih i viših razreda na puhačkim glazbalima i glasoviru. Učitelj Žolt Trojko, ravnatelj sumartonske ustanove, podučava djecu sviranju na fruli, klarinetu, flauti, trubi i tamburici. Potkraj školske godine priređen je koncert za mještane. Ravnatelj škole radi na tome da u selu bude što više svirača, da mladi osjećaju želju za sviranjem, radi toga će se u ljeto, od 11. do 18. srpnja, održati glazbeni tabor.

Hrvatskoga roda ja sam pjesnik ...

Spomen-dan Ante Evetovića Miroljuba u Aljmašu

*I ne trebam i ne želim više/ U životu sebi većeg dara;/ Hrvatskoga roda ja sam pjesnik/
I svećenik Božijeg oltara ...! Za dom radim, za rod pjesme pišem/ I moje i roda suze brišem ...!*

U suorganizaciji mjesne Hrvatske manjinske samouprave, Bunjevačkog „Divan-kluba” i Rimokatoličke župe, u subotu, 18. lipnja, u Aljmašu je održan tradicionalni Spomen-dan Ante Evetovića Miroljuba (1862. – 1921.).

Prisjećanje na istaknutog aljmaškog sina, bunjevačkog Hrvata, pjesnika i svećenika, već po običaju, započelo je svetom misom zadušnicom na hrvatskom jeziku, koju je uz aljmaškoga župnika Jánosa Bergmana predvodio mr. Lazar Ivan Krmpotić, župnik iz Đurđina. Misa je uljepšana pjevanjem crkvenoga zbora u pratnji župnoga kantora Istvána Aradija, te čitanjima aljmaške mladeži.

Mala je svečanost uz prigodnu recitaciju i pjesmu održana i kod Miroljubova poprsja, kopije subotičkoga spomenika što ga je izradio hrvatski akademski kipar Ivan Meštrović. Okupljene je tom prigodom pozdravila predsjednica Hrvatske samouprave Valerija Petrekanić Koso. Među njima, posebno uzvanike, vicekonzula generalnoga konzulata Republike Hrvatske Zlatka Kožuhara, đurđinskog župnika mr. Lazara Ivana Krmpotića, predsjednika budimpeštanske Hrvatske samouprave Stipana Vujića, te druge goste iz Aljmaša i okolnih naselja Bikića, Baje, Kačmara, Čavolja i Santova. Isto tako pozdravila je

belišćanskoga gradonačelnika Zvonka Borića i članove KUD-a „Bocanjenci” iz istoimenoga mjesta, zatim Petra Skenderovića, predsjednika bajmočke hrvatske zajednice. Učiteljica hrvatskoga jezika ukratko je govorila o životu i djelu Ante Evetovića Miroljuba, koji je, kako je uz ostalo rekla, svojim stvaranjem stekao glas hrvatskoga pjesnika. Rodio se u Aljmašu 12. lipnja 1862. godine, a umro kao valpovački župnik 24. veljače 1921. godine. Pokopan je na mjesnom groblju. Na valpovačkome župnom uredu povodom 10. obljetnice smrti postavljena je spomen-ploča koja podsjeća na hrvatskoga narodnog pjesnika i župnika valpovačkog, a povodom proslave 250. obljetnice dolaska bunjevačkih Hrvata u Bačku 1936., u Subotici mu je postavljen spomenik, djelo Ivana Meštrovića, na kojem su zlatnim slovima uklesane riječi: *Miroljub Ante Evetović, hrvatski pjesnik, 1862-1921.* i jedna kitica iz njegove pjesme „Moje zvanje” koja glasi: *I ne trebam i ne želim više/ U životu sebi većeg dara;/ Hrvatskoga roda ja sam pjesnik/ I svećenik Božijeg oltara ...! Za dom radim, za rod pjesme pišem/ I moje i roda suze brišem ...!* Za života mu je objavljena samo jedna zbirka pod naslovom Sretni i nujni časi, a posmrtno i dva prigodna izdanja s izborom njegovih pjesama u Subotici i Osijeku.

Okupljenima se obratio i predsjednik budimpeštanske Hrvatske samouprave Stipan Vujić koji je ukazavši na istaknute ljude, među njima na Evetovića, zatim Antunovića, Meštrovića, Matoša, pa i Bartóka, pozvao sve bunjevačke Hrvate da budu ponosni na svoje podrijetlo i na svoje velikane. U pratnji bunjevačkih melodija, uslijedilo je polaganje vijenaca organizatora i gostiju uzvanika. Cvijeće je položio i Miroljubov rođak Stipan Evetović, koji se svake godine povodom Spomen-dana vraća u Aljmaš.

U mjesnom domu kulture ponovno je upriličeno i spomen-predavanje, koje je ove godine održao umirovljeni učitelj i diplomat Stipan Švraka, podrijetlom s Fancage, koji danas živi u Mohaču, odnosno u Čavolju, a često ga srećemo na raznim bačkim priredbama. Postavljajući pitanje

na što nas obvezuju Evetovićeve pjesme, naglasio je uz ostalo kako ga se trebamo prisjećati ne samo povodom obljetnica već ga trebamo nositi u srcu i duši, kao i svijest o tome da smo imali takve velike ljude kojima se divilo njegovo, ali i ovo naše vrijeme. Po uzoru na Miroljuba, pozvao je okupljene na njegovanje materinske, bunjevačko-hrvatske riječi. Podsjetivši da su se bunjevački Hrvati u proteklom desetljećima, u nesklonim političkim prilikama sramili svoga govora. – Iako se hrvatski danas predaje kao predmet tjedno po nekoliko sati, vjerujte mi, on se tako ne može naučiti. Ako ga djeca neće naučiti u svojoj kući, u svojoj obitelji od oca i matere, ako u kući ne čuju bunjevačku rič, neće ga govoriti. Ako pak ne uspijemo sačuvati svoj jezik, onda nas neće biti – kazao je uz ostalo Stipan Švraka. Uz poticajne riječi i pohvale organizatorima da se ovakvom priredbom prisjećaju svog velikana, on se ukratko osvrnuo na Miroljubovo stvaralaštvo, na njegove pjesme i misli o sudbini Hrvata na ovim prostorima. Osvrnuo se i na politička zbivanja Evetovićeve vremena, koje nije bilo sklono manjinama, a odgovornost hrvatske inteligencije, pa i hrvatskih književnika bila je velika.

Svečanost je u 18 sati nastavljena prigodnim kulturnim programom u kojem su sudjelovali solistica Suzana Konkolj, polaznici vrtića u Kossuthovoj ulici, KUD „Zora”, Njemačka folklorna skupina iz Aljmaša, te gosti iz Hrvatske: Kulturno-umjetničko društvo iz Bocanjevaca.

Slijedilo je druženje uza zajedničku večeru u gostionici Žuto ždrijebe, a na plesnoj zabavi koja je potrajala do zore goste je zabavljao TS „Baranja” iz Pečuha.

Tekst i slike: S. Balatinac

Intervju

Orden viteškog križa Republike Mađarske Stipanu Karagiću

Priznanje doživljam kao priznanje kojim državni vrh vrednuje rezultate naše hrvatske zajednice u Mađarskoj, tu u prvom redu mislim na naše „pionirske“ korake u osnivanju i preuzimanju u nadležnost naših najvažnijih ustanova te sve ono u proteklih desetak godina što smo učinili na planu izgradnje kulturne autonomije Hrvata u Mađarskoj.

Razgovor vodila: Branka Pavić Blažetin

Povod našega razgovora, moglo bi ih biti mnogo, jest Orden viteškoga križa Republike Mađarske koji Vam je nedavno uručen, i to prilikom svečanog otvaranja Kulturno-prosvjetnog centra i odmarališta Hrvata u Mađarskoj u Vlačićima na otoku Pagu. Radujete li se priznanju, i s kakvim emocijama ste ga doživjeli?

Na prijedlog Ureda za nacionalne i etničke manjine Republike Mađarske, a odlukom predsjednika dr. Ferenc Mádla dodijeljen mi je Orden viteškoga križa Republike Mađarske koji mi je uručen 6. svibnja 2005. godine u Vlačićima u prigodi svečanog otvorenja Kulturno-prosvjetnog centra i odmarališta Hrvata iz Mađarske.

Kako je u pismenom obrazloženju odličja navedeno, priznanje je dodijeljeno za djelatnost na izgradnji hrvatske zajednice u Mađarskoj i za rad radi ostvarenja Kulturno-prosvjetnog centra i odmarališta Hrvata iz Mađarske na otoku Pagu. Bez lažne skromnosti, svako priznanje, a pogotovo ako je to priznanje s „najvišega“ mjesta u državi, rađuje. Ja to priznanje doživljam kao priznanje kojim državni vrh vrednuje rezultate naše hrvatske zajednice u Mađarskoj, tu u prvom redu mislim na naše „pionirske“ korake u osnivanju i preuzimanju u nadležnost naših najvažnijih ustanova te sve ono u proteklih desetak godina što smo učinili na planu izgradnje kulturne autonomije Hrvata u Mađarskoj.

Priznanja i topla riječ uvijek su poticaj i daju snagu na putu kojim idemo u našem daljnjem radu. Na svom poslu (zamjenik predsjednika Hrvatske državne samouprave) susrećete se s mnogim izazovima. Koji su to oni koji trenutno stoje pred Vama (i nama, Hrvatima) koje treba riješiti?

Zadovoljan sam, i ako je to slobodno javno priznati, i ponosan što sam jedan od malobrojnih koji je kao član naše zajednice dobio tako visoko priznanje, zajednice koja usprkos svemu, teško i kadšto nerado priznaje uspjehe. Da je to tako, dokazuje među

ostalima i vrijeme objavljivanja ovoga razgovora. A što se tiče izazova, hrvatska zajednica u Mađarskoj je pred stalnim izazovom kako opstati i očuvati ono malo što nam je ostalo. Kako se oduprijeti (neminovnoj) asimilaciji, kako se sačuvati u globaliziranom i kulturno uniformiranom svijetu, kako svojoj djeci i unucima predati one vrijednosti koje smo naslijedili od svojih djedova i očeva. Da bismo u tome uspjeli, koristeći se svim, i sada već promijenjenim zakonskim mogućnostima, moramo nastaviti izgradnju kulturne autonomije Hrvata u Mađarskoj, moramo što prije ustrojiti sustav naših ustanova koje čine institucionalno zaleđe naše zajednice u Mađarskoj. To je jedini put koji nam nudi uspješnost i to je najveći izazov koji stoji pred Hrvatima u Mađarskoj.

Prilika je ovo i za kratku analizu i osvrt na prijedlog zakonske modifikacije oko kojeg su se složile vladajuća koalicija i oporba glede Manjinskog zakona i izbornih pravila. Što nas očekuje u razdoblju koje nam predstoji i koji su ono problemi s kojima ćemo biti suočeni, te koji su oni pozitivni elementi koji mogu utjecati na boljitak hrvatske narodnosne zbilje u Mađarskoj. Po Vašemu mišljenju kakva će biti struktura samoupravnog sustava i budućih državnih samouprava?

Što se promijenjenih zakonskih okvira izbora i djelovanja manjinskih samouprava tiče, koji je u Parlamentu prihvaćen prije desetak dana, mogu reći da je u vrijeme kada između vladajuće koalicije i oporbe nije postojala suglasnost ni u jednom problemu, baš Izborni i Manjinski zakon su oni gdje su obje (stalno) sukobljene strane uspjele postići kompromis.

Izmjenama i dopunama Zakona namjera zakonodavca je bila da se spriječi (ili oteža) izbor takvih predstavnika manjina koji ne

pripadaju zajednici, a s druge strane da se stabilizira financijsko i zakonsko zaleđe manjinskoga samoupravnog sustava. Vrijeme će dokazati hoće li novi zakon pospješiti pozitivna kretanja unutar manjinskoga samoupravnog sustava ili ćemo biti suočeni s takvim preprekama koje naša zajednica neće moći savladati.

Osobno nisam pretjerani optimist, iz dva razloga. Obvezatna registracija manjinskih birača ne isključuje mogućnost manipulacije. Naime, izjavu o pripadanju manjinskoj zajednici nitko nema pravo osporiti, tako se može desiti da na manjinskim izborima sudjeluju i takvi koji nisu članovi dane zajednice. Drugo, mislim da ni novim Zakonom neće biti riješeni problemi financiranja manjinskih ustanova i manjinskih udruga.

Usprkos tome, nama ne preostaje drugo, već da u novim zakonskim uvjetima pokušamo ostvariti vitalne ciljeve naše zajednice.

Još jednom Vam čestitamo na ovom visokom državnom priznanju, koje je bilo povod našeg razgovora, i želimo Vam daljnji uspjeh u radu.

Međunarodna
suradnja

Suradnja kaniških i opatijskih srednjih škola

Kaniška Trgovačka srednja škola surađuje sa sličnim školama iz Čakovca i Opatije. Ove je godine osim športske suradnje započela suradnja i na stručnom polju. Kaniški će učenici ovoga ljeta praktične vježbe obaviti u Opatiji, a opatijski u Zalskoj županiji.

Opatijski kuhari pripremaju specijalitete

U Trgovačku srednju školu Györgya Thuryja javljaju se mnogi učenici pomurskih hrvatskih osnovnih škola. U njoj se mogu birati mnoge struke, razni strani jezici, a trebamo istaknuti da je ponuđeno i fakultativno učenje hrvatskoga jezika i maturiranje iz tog jezika.

Ustanova je vrlo otvorena na sve mogućnosti suradnje, imaju veze s finskim i talijanskim ustanovama, a posljednjih godina ojačala je veza s hrvatskim ustanovama. To je velika zasluga njezina ravnatelja Zoltána Csekea i profesorice njemačkog i hrvatskog jezika Žužane Fekete, koja je glavna koordinatorka uopće svih veza s Republikom Hrvatskom.

Suradnja s čakovečkim ustanovama nešto je starija nego s opatijskim školama, ali se suradnja produbljuje od 2005. g.

U okviru te suradnje učenici struke slastičara bili su sudionici natjecanja Gastro 2005. u Dubrovniku, gdje su od 20 ekipa iz devet zemalja osvojili srebrnu medalju s gobleinskom tortom na kojoj su bili izrađeni motivi narodne nošnje iz Hrvatske. Na natjecanju u Dubrovniku bili su i kuhari i konobari, koji su skuhalo jelo od puretine i poslužili ga. Nagradenu tortu izradila je Žužana Palfi, učenica slastičarske struke. Opatijski su pak učenici bili promatrači gastronomskog natjecanja u Siófoku, a možda će iduće godine biti i sudionici.

Sljedeći je susret bio povodom proslave

grada Kaniže kada su učenici i nastavnici Hotelijsko-turističke škole i Ugostiteljske škole iz Opatije bili ne samo gosti već i sudionici programa kaniške ustanove.

Učenici Hotelijsko-turističke škole s ravnateljicom Ksenijom Beljan i svojim nastavnicima prikazali su turističke znamenitosti i ugostiteljskih usluga grada Opatije i njezine okolice. Učenice Tea Vasišilin, Daria Nahtigal, Matea Vukić i Valentina Todorović govorele su o povijesti turizma toga grada, gdje su se i austro-ugarski vladari okrijepili. Govorile su o najstarijem Hotelu „Kvarner“, o jedinstvenoj kombinaciji kontinentalne i mediteranske klime, o parkovima-lječilištima, o pješačkim stazama, o njezinim okolnim naseljima Medveji, Ičićima, Mošćeničkoj Dragi i drugim kvarnerskim mjestima, i to na hrvatskom, talijanskom, njemačkom, engleskom i francuskom jeziku. Preko dijaprojektora i male izložbe, ponudom prospekata Kanižani su se upoznali s mnogim potankostima toga prekrasnoga jadranskoga grada.

Jagoda Mozetić, predstavnik grada Opatije, prikazala je i prospekte grada na mađarskom jeziku što ih je dala tiskati Turistička zajednica grada, naime, kako reče, sve više turista iz Mađarske posjećuje taj grad. Prema njezinu mišljenju vrlo bi bilo dobro ako bi preko školskih veza došlo i do povezivanja gradova, Opatija ima prijateljske veze s Balatonfüredom, ali radi

Hrvata s kojima se upoznala u gradu, vrlo bi rado kontaktirala i u budućnosti.

Također iz Opatije gostovala je i Ugostiteljska škola s osam učenika, s ravnateljicom Ersilijom Kopari i nastavnicima, koji su se vrlo radovala suradnji, preko koje su upoznali ustrojstvo mađarske srednje škole, ugostiteljstvo, razne specijalitete itd.

Oni su predstavili bogate kvarnerske gastronomske ponude. Domaćini su se upoznali s istarskom maneštom od bobica (vrsta kukuruza), opatijskim trisom (tjestenina u bojama mađarske zastave, s plodovima mora). Pripremili su purana nadjevenog pršutom, sirom i špinatom, salatu od rige i matovilca te tortu od lovran-skih maneštra. Uz ukusna jela ponuđena su istarske rakije i vina. Damjan Miletić, mentor ugostiteljskog posluživanja, sastavio je jelovnik želeći dati zakusku iz tradicionalnih opatijskih jela. Kako reče, tradicionalnih recepata ima malo, pa stoga njihova škola pokrenula je sakupljanje.

Prema njemu suradnju bi trebalo proširiti i na kulturno polje i razviti je na gradskoj razini. Suradnja će se nastaviti i preko ljeta. Od 1. do 15. kolovoza kaniška će djeca boraviti u Hotelu Adriatic u Opatiji, a učenici iz Opatije u Hotelu Mendan u Zala-karosu, na praktičnim vježbama, a očekuje se također slično predstavljanje Pomurja u prijateljskim školama grada Opatije.

Beta

Gosti iz opatijske Hotelijsko-turističke škole

Društvo serdahelskih umirovljenika

Ni u jednom hrvatskom pomurskom naselju nema društva umirovljenika. U Serdahelu se registriralo jedinstveno društvo za regiju: Društvo serdahelskih umirovljenika. Za predsjednicu je izabrana Rozalija Radi, za dopredsjednicu Katica König.

Nakon društvenih promjena u mnogim je naseljima zanemaren kulturni život. Usredotočilo se na izgradnju infrastrukture, na osiguranje što boljih uvjeta života mještana. Tamo gdje je bilo čvršće civilno organiziranje, djelovala su društva s dugogodišnjom tradicijom, prekid nije bio toliko osjetan, ali gdje toga nije bilo, tamo je gotovo nestao kulturni život.

Tako je bilo i u Serdahelu; mnogi su krenuli za poslom, osnovane su tvrtke i trčalo se za poslom. Jedina civilna organizacija djelovala je učestalo, koja je lani slavila 25. obljetnicu, bilo je to ribolovno društvo. Naravno, to društvo okupljalo je samo određeni broj ljudi, zainteresiranih za taj šport.

Mjesna samouprava potkraj 2003. g. donijela je odluku da će radi oživotvorenja kulturnog života u selu primiti djelatnicu sa stručnom diplomom organizatora kulture. Primljena je Terezija Kaman, koja je diplomirala upravo tu struku, i započela s okupljanjem zainteresiranih. Nije imala lagan zadatak, naime, prošlo je više od jednog desetljeća da u selu gotovo nitko se nije bavio kulturom, izuzev što se događalo

u okvirima školske ustanove. Oslanjala se na starije osobe za koje je znala da još održavaju tradicionalne običaje, družu se, zajedno slave imendane, rođendane itd. Umirovljenici su se radovali da će im netko pomoći u organizacijskim poslovima, u uspostavljanju sa sličnim društvima.

Voditeljica kulture, uzimajući u obzir već postojeće običaje, organizirala je programe, ali je pokušala uvesti i neke novine, te organizirati programe i za druge naraštaje.

U početku godine održan je novogodišnji koncert ozbiljne glazbe, više su puta organizirani balovi, primjerice „lakovni četrtak“, fašnička povorka, izlet u Budafu, zajedničke priredbe s drugim društvima umirovljenika iz Sepetnika i Kaniže. Uspostavljena je veza i s Predstavništvom umirovljenika Zalske županije, što je mnogo pomoglo pri pisanju natječaja za razne programe.

Društvo sada ima već 50 članova, oblikovana je „jezgra“ koja pomaže u ostvarenju programa. Utemeljio se i pjevački zbor, koji redovito proba, uči nove pjesme.

Društvo je saželo i na to da se registrira na Registarском sudu, i to je i učinjeno. Birane su i dužnosti. Za predsjednicu je izabrana Rozalija Radi, za dopredsjednicu Katica König, za voditeljicu financija Katica Štric, članovi predsjedništva su još Ferenc Štejer i Stjepan Lukač. Birani su i članovi nadzornog odbora: Stjepan Prosenjak, Katica Markek i Mikloš Doboš.

Velika je želja članova Društva da se povežu s međimurskim umirovljenicima. Mnogima je poznato da i tamo djeluju slična društva, pa se u njima možda i nađu neki stari prijatelji, i da porazgovaraju s ljudima na lijepome kajkavskom jeziku.

Prije negoli to učine, otputovat će na trodnevni izlet na Jadransko more. Mnogi od umirovljenika još nikad nisu vidjeli „biser“ Hrvatske i vrlo su se rado javili na izlet u Stari Grad kod Zadra. Ondje će boraviti skupa s umirovljenicima iz Sepetnika i Kaniže.

Beta

KATOLJ – U organizaciji Hrvatske kulturne udruge Augusta Šenoae, u Katolju će se 1. srpnja u večernjim satima postaviti spomen-ploča narodnom učitelju podrijetlom iz Gare *Josipu Guganu* koji je velik dio svoga života i učiteljskoga zvanja proveo u ovome malom baranjskom mjestu među šokačkim Hrvatima, koji se i danas s pijetetom sjećaju njega i njegova rada među njima. Svečanom otkrivanju spomen-ploče uz predsjednika Hrvatske kulturne udruge Augusta Šenoae Mišu Heppa nazočit će i predsjednik Hrvatske državne samouprave dr. Mijo Karagić. Priredbu potpomažu i katoljska Hrvatska samouprava i mjesna samouprava sela Katolja.

BAJA – Kao što je uobičajeno druge subote u srpnju, ove godine 9. srpnja, u Baji se priređuje nadaleko poznata Fišijada, pokrenuta 1996. u povodu 300. obljetnice grada Baje, prigodom koje se na središnjemu gradskom trgu riba kuhala u 300 kotlića. Međuvremeno je Fišijada prerasla u veliko pučko slavlje, a posljednjih nekoliko godina kuhalo se u više od dvije tisuće kotlića, a uz više desetaka tisuća posjetitelja i gostiju. Kako se ne radi o natjecanju, za okupljene se popratno priređuje sadržajan zabavno-kulturni program, vatromet i plesačnica. Tako će i ove godine pučka veselica početi u 15 sati, s narodnosnim folklornim programom u kojem će osim drugih nastupiti i bajski Orkestar „Čabar“. Ispred gradskoga prosvjetnog središta na Arpadovu trgu opet će se okupiti Hrvati iz Baje i okolice, te gosti iz drugih regija. Točno u 18 sati Fišijadu će prigodnim riječima otvoriti gradonačelnik Péter Széll. Od 20 do 21 i 30 nastupa Mađarski državni plesni ansambl, a zatim će okupljene zabavljati R-Port, desperado, Groovhouse, Bon Bon o Crystal. Među novostima izdvajamo projekciju dijasnimaka na vodenom zastoru na Šugavici, u okviru koje će se prikazivati fotografije Károlya Pumpa o gradu Baji i njegovoj okolici. Od 24 sata slijedi polusatni svečani vatromet uz glazbenu pratnju, i plesačnica do zore.

MLINARCI – Nakon svečanog završetka osnovne škole u Mlinarcima, započeo je čitalački i zavičajni tabor za mještane. U narečenoj ustanovi to je već dugogodišnja tradicija. Djeca su se prvih dana zanimala raznim ručnim radovima, bojanjem, nizanjem bisera. Zatim su učili nešto o svojoj regiji, a da bi to bilo prikazano, biciklima su obišli sva hrvatska pomurska naselja, upoznali se s crkvama i raznim znamenitostima. Posjetili su obalu rijeke Mure, sakupljali kamenje i razno cvijeće za tiještenje. Organizirana su i natjecanja o poznavanju zavičaja s raznim postajama. Sudionici tabora jedan dan su boravili i na kupalištu u Bazakerettyi.

SERDAHEL – Nastavnički zbor iz Serdahela potkraj školske godine organizirao je izlet u Sloveniju. Dvadesetero odraslih posjetilo je Bledsko jezero i čuvenu prekrasnu špilju u Postojni.

Godinu 2005. UNESCO je proglasio Godinom Attila Józsefa. U HOŠIG-u, na poticaj profesorice mađarskog jezika i književnosti *Edite Gordos*, prvi put smo organizirali „Literarni kafić“ na koji smo pozvali i profesore i učenike. Naziv kafić preuzeli smo iz pjesme Attila Józsefa *Kopogtatás nélkül* (Bez kucanja). Uzalud bismo tražili tu pjesmu u hrvatskom prijevodu, nema je. Od pjesnikove smrti prošlo je umalo osam desetljeća, a na hrvatskom jeziku možemo naći svega 15, sada već 16 njegovih pjesama. To su: *Glad* (Éhség), *Tražim nekoga* (Keresek valakit), *Pitoma krava* (A jámbor tehén), *Rekao čovjek* (Szólt az ember), *Svejedno mi...* (Nekem mindegy), *Gorko* (Keserű), *Ne vičem ja* (Nem én kiáltok), *Siromahova balada* (Szegényember balladája), *Siromahova ljubovca* (Szegényember szeretője), *Tko je siromah*, najsiromašniji je (Aki szegény, az a legszegényebb), *Čista srca* (Tiszta szívvel), *Nosamo košare škripave* (Bérmunkás-ballada), *Zimska noć* (Téli éjszaka), *Mama* (Mama) u prijevodu Envera Čolakovića (u knjizi *Zlatna knjiga mađarske poezije*). Ovih je mjeseci izdana njegova 16. pjesma u hrvatskom prijevodu: *Eszmélet*. To je sve. Pjesma *Tražim nekoga* (Keresek valakit) prevedena je, ali nije sačuvana forma pjesme. Druga pjesma *Sedmi* (A hetedik) također je prevedena, ali od pet kitica prevedene su samo prve tri. *U tom duhu HOŠIG raspisuje natječaje s tri velike teme: prevođenje pjesama Attila Józsefa na hrvatski jezik, književni i umjetnički radovi.*

Nagrade osiguravaju Zaklada HOŠIG-a i Hrvatska državna samouprava. Očekujemo Vaše radove, od kojih ćemo najbolje objaviti u tisku u Mađarskoj i Hrvatskoj.

Književni i umjetnički natječaji u povodu Godine Attila Józsefa

U povodu Godine Attila Józsefa Hrvatski vrtić, osnovna škola, gimnazija i đački dom

Godina Attila Józsefa

raspisuju književne i umjetničke natječaje po ovim temama.

1. Prevođenje triju pjesama Attila Józsefa na hrvatski jezik. Izbor je slobodan unutar ovih pjesama: (*Karóval jöttél...*), (*Nyüzsög a boldogság...*), *A Dunánál*, *A hetedik* (barem četvrta, peta kitica), *Áldalak búval*, *vigalommal*, *Altató*, *Amit szívedbe rejtesz*, *Anyám*, *Gyöngy*, *Hangya*, *Harmatocska*, *Hivogató*, *Íme hát megleltem hazámat*, *Keresek valakit*, *Kertész leszek*, *Kész a leltár*, *Két hexameter*, dva soneta iz *Hazából*, *Kopogtatás nélkül*, *Látod?*, *Mikor az uccán átment a kedves*, *Milyen jó lenne nem ütni vissza*, *Mondd*, *mit érlel...*, *Múterem*, *Nagyon fáj*, *Nyolcesztendő lányok*, *Rejtelmek*, *Ringató*, *Ritkás erdő alatt*, *Székiáltó madár*, *Szép nyári este van*, *Szeretném*, *ha vadalmafa lennék*, *Születésnapomra*, *Talán eltünök hirtelen*, *Tavas van!* *Gyönyörű!*, *Tedd a kezed*, *Tél*.

Na natječaj se mogu prijaviti osobe mlađe od 25 godina.

2. Književni natječaji

a) Esej o jednomu karakterističnom motivu u stvaralaštvu Attila Józsefa

b) Analiza jedne pjesme Attila Józsefa. Izbor je slobodan unutar ovih pjesama: (*Magyarország messzire van*), (*Nyüzsög a boldogság...*), (*Ős patkány terjeszt kórt*), *A szemed*, *Áldalak búval*, *vigalommal*, *Amit szívedbe rejtesz*, *Anyám*, *Ars poetica*, *Imádság megfáradtagnak*, *Istenem*, *Iszonyat*, *Kész a leltár*, *Kopogtatás nélkül*, *Milyen jó lenne nem ütni vissza*, *Múterem*, *Nagy városokról beszélt a messi vándor*, *Napszonett*, *Nő a tükör előtt*, *Nyolcesztendő lányok*, *Ősz*, *Petőfi tüze*, *Pohár*, *Szelid*, *búcsúzó asszony*, *Szép lobogóval vagy anélkül*, *Tél*.

c) Život Attila Józsefa u zrcalu njegova pjesništva

Književni radovi mogu se predati na mađarskom i na hrvatskom jeziku, ali hrvatski radovi imaju prednost. Nagrađene radove želimo objaviti u tisku u Mađarskoj i u Hrvatskoj.

d) Natjecanje u kazivanju pjesama Attila Józsefa (na mađarskom i na hrvatskom jeziku)

Prijava na natječaj do 30. rujna 2005., a *natjecanje* se priređuje tijekom listopada 2005.

Nagrade: zbirke pjesama Attila Józsefa

Uvjet: mogu se prijaviti samo sadašnji i bivši učenici naše škole.

3. Umjetnički natječaji

a) Načiniti ilustracije uz neku pjesmu Attila Józsefa po svom izboru ili plakate na

temelju njegova stvaralaštva. Tehnika prema slobodnom izboru.

b) Načiniti filmske ilustracije potaknute stvaralaštvom Attila Józsefa.

c) Napraviti koreografiju, plesnu ilustraciju ili ilustraciju pokretima na temelju stvaralaštva Attila Józsefa.

d) Uglazbiti najmanje jednu pjesmu Józsefa Attila na mađarskom ili na hrvatskom jeziku

Uvjet za a), b), c) i d) točku: mogu se prijaviti samo sadašnji i bivši učenici naše škole.

Rok predaje radova: 1. prosinca 2005.

Radovi se do naznačenog roka mogu predati profesorici mađarskog jezika i književnosti *Editi Gordos* ili knjižničarki *Klari Bende-Jenyik*, osobno ili poštom na adresu uz naznaku teme:

Hrvatski vrtić, osnovna škola i đački dom 1144 Budapest Kántorné sétány 1. – 3.

Na otnicnu napišite uz naznaku teme: *Književni i umjetnički natječaji u povodu Godine Attila Józsefa.*

Nagrade po temama:

I. mjesto: 3000 ft.

II. mjesto: 2000 ft.

III. mjesto: 1000 ft.

TRENUTAK ZA PJESMU

**József Attila
(1905. – 1937)**

**Čista srca
(Tiszta szívvel)**

Nemam oca, matere,
domovine ni vjere,
ni boga ni kolijevke,
poljupca ni djevojke.

Treći dan već ne jedem
ni mnogo ni zalogaj.
Svojih dva'est ljeta sjaj,
mladost, snagu – prodajem.

Ne kupi I ih nitko blag,
uzet će ih onda vrag.
Čista srca krasti ću,
Zatreba li, ubit ću.

Zgrabit će me, vješati,
dragoj zemlji predati,
Smrtonosna trava će
S divna srca nicati.

Preveo: Enver Čolaković

Hrvatski ljetopis

Po redu objelodanjenih deset pozornosti vrijednih i dvojezičnih izdanja, lani su izišli iz tiska 9. svezak o čavoljskoj prošlosti, Bibliografija i 10. svezak s naslovom Spomeni jednog života. Knjige su pripremljene i tiskane uz moralnu i materijalnu potporu Čavoljskoga zavičajnog prijateljskog kruga.

U Bibliografiji, u napisu „75-godišnji dr. Mišo Mandić“ Imre Fekete vrednuje slavljenikovo ustrajno djelovanje na polju istraživanja zavičajne povijesti, ističući i njegova visoka priznanja za znanstveni i pedagoški rad.

Iz Uvodnika saznajemo da Bibliografija od 1948. do 2003. obuhvaća domalo polustoljetno dvojezično, bunjevačkohrvatsko i mađarsko pismeno djelovanje dr. Miše Mandića. Prvi dio sadrži bibliografiju od 1948. do 1984., a drugi dio odraz je razdoblja između 1985. i 2003. godine. Tijekom tog razdoblja autor je ispisao i sastavio devet posebnih izdanja, koja slijede studije te članci izišli u Narodnom kalendaru, Hrvatskom kalendaru, Hrvatskome katoličkom kalendaru te Danici ili kalendaru Bunjevaca, Šokaca i Raca. U daljnjima su naznačeni razni časopisi dok treći dio donosi (izbor) napisa, a na samome kraju izdanja i knjige ostalih u Čavolju rođenih, ali već preminulih autora, primjerice novinara, pisca i kritičara Petra Sekulića, pjesnikinje Roze Vidaković, njemačkog pjesnika Pétera Lukácsa Tresza.

Deseti svezak „Spomeni jednog života“, na 280 str. uz proslav „O mome životu, djelovanju i obitelji ...“, autor smatra da se možda donkihotski hvata pera ostavljajući sutrašnjici sve one moguće trenutke svoje cijenjene obitelji, odnosno obilježavajući uspomene na prohujalo djetinjstvo i mladost. Kako i sam kaže: „Žurno nižem slova jer znam da će se prije ili poslije svatko početi zanimati svojom prošlosti i predima.“

Podjela tekstova knjige zapravo je mozaična. Bilo gdje se može početi čitati, i bilo gdje se ono može okončati. Ali ipak mnogobrojne pojedinosti i raspoloženja, na koncu konca čine cjelinu koja obgrljuje osobe, naraštaje i doba.

Nakon autorova Uvodnika, slijedi osobni horoskop, a zatim se nastavlja pod motom „Znanost ti je oružje koje se nikada ne položi“ (Apáczai). Pod naslovom „Moja prisjećanja“ prelazi se na roditelje, djeda i baku, na vjeru, pučko školovanje, trojezičnost u rodnome selu, na stjecanje učiteljske diplome, prisjećanja na đачke dogodovštine

„Spomeni jednog života“

i spoznaju da je postao učitelj i kantor. U daljnjima se nižu fragmenti o rodnoj kući, zlatnom piru roditelja, te u potaji pripremanu znanstvenu doktorsku kandidaturu, koja je urodila plodom. Veoma se zanimljivo prikazuju događaji koji su se u autorovu životu samo jednom zbili. Riječ je o doživljajima na salašu, na gumnu, u hataru, pučkoj školi pa i nastalome ratnom stanju, momkovanju i odrasle dobi.

Istaknuto mjesto zauzima opis razdoblja između 1973. i 1981. koje je proveo u statusu glavnog tajnika Demokratskog saveza Južnih Slavena u Mađarskoj. Također je zanimljiv tekst kada i kako je autor postao zastupnikom u mađarskom Parlamentu i s kolikom je odgovornosti obavljana ta zadaća.

U drugom dijelu knjige se govori o tome što je sve autor za protekle 53 godine mogao učiniti radi napretka rodnoga sela. Ovdje se – uz osobne podatke – govori o zahvali prema selu i njegovu stanovništvu, gdje se osim materijalnih stvari navode i duhovne vrijednosti (zavičajna povijest, etnografija, manjinska politika, naobrazba, prosvjeta...).

Daljnji sadržaji posvećeni su čavoljskim Hrvatima, učiteljevanju u „bunjevačkoj“ školi, pripremanju i vođenju kulturnih turneja mjesne hrvatske mladeži, podučavanju hrvatskog jezika u mađarskoj školi,

predsjednikovanju u mjesnoj Hrvatskoj manjinskoj samoupravi, dvojezičnim izdanjima bunjevačkih narodnih običaja i drugom.

Čavolj i njegovo zemljište obilježavaju dva zemljovida. U Dodatku se navode autorove diplome, točna radna mjesta, prema nalogima i dužnostima, uručena mu odličja, te tekst doktorske disertacije Sveučilišta u Segedinu 1987. g. Nalazimo i tematski krug zastupničkih ekspozicija u Parlamentu, njihove izvorne tekstove, izrečene od 1965. do 1976. godine.

U „Završnoj riječi“, 2. dijela autor se oslanja na Ibsenovu rečenicu: „Pisati znači toliko kao samome sebi suditi.“

Treći je dio uratka izdašno traganje za korijenima da bi se podulje zadržalo na „nobilis Mandich“ familiji Mandićevih. Listajući privitke, nailazimo na zanimljiv dokument koji glasi: „Kralj Karlo III. 29. IV. 1720. god. u Beču dodijelio je plemićku povelju i grb Matiji Mandiću. Nadalje čitamo podatke iz matičnih knjiga čavoljske župe. Na kraju se pak upoznajemo s rodoslovljem Mandićevih, od 1675. do 2003. god., ubrajajući ovdje i bočne grane obitelji Rudić, Vidović, Patarica. Knjiga dr. Miše Mandića završava obilnom slikovnom građom iz svakodnevice svoje obitelji.

M. Dekić

Bogatstvo...

Udvar ...

Predstavnici Hrvata u Mađarskoj kod dopredsjednika Županijske skupštine

Samouprava Bačko-kiškunske županije od početaka podupire djelovanje Hrvatske osnovne škole u Santovu, koja je utemeljena još 1946. godine. Međutim, veća novčana potpora Županije uslijedila je sredinom 90-ih kada je santovačka škola, u održavanju mjesne samouprave, financirana iz središnjega proračuna prema takozvanoj „glavari-ni”, proživljavala više nego teške trenutke, jer državna potpora ne samo da nije bila dostatna za održavanje već je iz godine u godinu dovodila u težak financijski položaj i samog održavatelja – mjesnu samoupravu – a i školu čiji je opstanak time bio neizvjes-tan. Kada je 2000. godine školu na održava-nje preuzela Hrvatska državna samouprava, Županija je i dalje podupirala rad santovačke ustanove godišnje s četiri milijuna forinta, što je ove godine povisila na pet milijuna. Premda je to, kako se kaže, „kap u moru” za ustanovu čiji se godišnji proračun kreće oko 100 milijuna forinta, ta je potpora više nego simbolična. Istina, to je donekle i zakonska obveza Bačko-kiškunske samouprave, koja je time još jednom potvrdila da joj je stalo do jedine hrvatske škole u županiji.

Budući da je istekao prijašnji četvero-godišnji ugovor, nakon odluke Županijske skupštine o ovogodišnjoj potpori od pet mili-juna, preostalo je tek formalno potpisivanje ugovora o daljnjoj suradnji.

Tako je još prije mjesec i pol dana dogo-voren susret čelnika HDS-a i predsjednika Županijske skupštine Bačko-kiškunske sa-mouprave. Do njega je i došlo u utorak, 7. lipnja, a kako je to bio i dan izbora pred-sjednika Republike Mađarske, pa je parla-mentarni zastupnik *dr. László Balogh* bio u Budimpešti, predstavnike Hrvata u Mađar-

skoj u svom uredu u županijskom središtu, u Kecskemétu, primio je *dopredsjednik Károly Szabó*.

Izaslanstvo Hrvata u Mađarskoj predvo-dio je predsjednik HDS-a *dr. Mijo Karagić*, a među članovima su bili još predsjednik SHM-a, ujedno član Odbora za manjine pri županijskoj Skupštini *Joso Ostrogonač*, zamjenik predsjednika HDS-a *Stipan Karagić*, ravnatelj santovačke Hrvatske osnovne škole *Joso Šibalin*, županijski refe-rent za manjine *István Hajdú* i novinar naše-ga tjednika. U srdačnom i otvorenom raz-govoru predstavnici Hrvata u Mađarskoj izvijestili su svoga domaćina o razvoju santovačke škole i daljnjim planovima, a dogovoreno ja da se što prije potpiše ugovor o daljnjoj suradnji.

Prije svega *dr. Mijo Karagić* zahvalio je Županijskoj samoupravi na potpori koju daje santovačkoj školi, koja je, kako je naglasio, bitna ne samo za santovačke već i za sve Hrvate u Mađarskoj. Prema odluci Županijs-ke skupštine, po ugovoru koji će se pot-pisati ponovno na četiri godine, do lipnja 2008., Bačko-kiškunska samouprava s pet milijuna forinta godišnje i dalje će podupi-rati rad santovačke škole.

Kako je naglasio dopredsjednik Károly Szabó, Županijska samouprava od samih početaka se brine o županijskim manjinama, koje većinom žive u južnom dijelu županije. Stoga je u Baji otvoren Narodnosni dom koji pod vodstvom županijskog referenta za ma-njine Istvána Hajdúa usklađuje rad manjin-skih udruga i samouprava. U okvirima svo-jih mogućnosti nastoji ostvariti stvarna očekivanja županijskih manjina.

Naravno, dio toga je i santovačka hrvat-

ska škola. Dopredsjednik županijske skup-štine tom je prigodom najavio da će ove godine županijsku nagradu za manjine za istaknuti rad na polju školstva dobiti rav-natelj santovačke škole *Joso Šibalin*, koja će mu biti uručena 17. kolovoza na svečanoj Skupštini u povodu 15., odnosno 55. obljet-nice Županijske samouprave.

On je ukratko upoznao predstavnike Hrvata u Mađarskoj kako je učinjen prvi korak u povezivanju s Dubrovačko-neret-vanskom županijom u Republici Hrvatskoj, nakon što je izaslanstvo predvođeno pred-sjednikom Županijske skupštine nedavno boravilo u Dubrovniku, istaknuvši da su izuzetno lijepo primljeni. Stoga se nakon izbora očekuje uzvratni posjet dubrovačko-neretvanskog župana.

Dr. Mijo Karagić uz ostalo je naglasio kako je santovačka škola međudobno i po broju učenika postigla očigledan razvoj. Njezino preuzimanje na održavanje 2000. godine pokazalo se više nego uspješnim. To se uklapalo i u zamisao HDS-a o izgradnji kulturne autonomije.

Pokazavši primjer, koji sada već slijede i druge manjine u Mađarskoj, HDS je preuzeo santovačku školu, osnovao novinsko-izda-vačku kuću Croaticu, a odnedavno ima i Kulturno-prosvjetni centar u Vlašićima na otoku Pagu. Istaknuvši da je potrebno izgra-diti institucionalno zaleđe, izrazio je nadu da će za to potrebne uvjete stvoriti i dugo godina iščekivana izmjena zakona o pravi-ma nacionalnih i etničkih manjina.

Na potpori Županijske samouprave zah-valio je i ravnatelj škole *Joso Šibalin*, – koji od 1984. radi kao nastavnik, a od 1997. i kao ravnatelj santovačke škole – naglasivši da je postignut očigledan razvoj, što potvrđuje i zanimanje roditelja.

Kada je preuzeo upravljanje školom bilo je 49 djece, a danas škola iz Santova i okol-nih naselja broji 106 učenika. Po njemu bilo bi i više, ali se moralo odbiti 20-25 učenika, jer nema mjesta u učeničkom domu koji može primiti samo 45 učenika. Stoga je radi daljnjega razvoja neophodno proširenje, a održavatelj je već prihvatio pripreme planove za izgradnju novoga doma s 80 mjesta.

Sudionici razgovora složili su se da se izgradnja novog učeničkog doma treba pokrenuti zajedničkim snagama, a moguć-nosti vide putem natječaja iz zaklada Europ-ske unije, računajući s potporom mađarske i hrvatske Vlade.

Na kraju školskoga ljeta u Kemlji

Umjetnička škola, EU-naticanje, ljetovanje na morju

Kemljanska osnovna škola je u našoj regiji najveća po broju školarov, a gledajući nje zgradu, prez pretirivanja se more reći da je i najimpozantnija. U minuli dani 252 dice je dalo zbogom instituciji, bar na ljeto, a od septembra 28 učenikov će začeti pohađjati 1. razred, u dvi grupa. Dvanajst školarov će ići u hrvatski, 16 učenikov pak u nimški razred. Ovde posebno se ne podučavaju stranjski jeziki, samo od 3. i 4. razreda postoju mogućnosti da se izabere ili nimški ili hrvatski jezik. Da je manji broj onih učenikov ki se po hrvatski uči, to

orgule, klavir gvišno će i tambura biti privlačna, prvenstveno za hrvatsku dicu. U otpodnevnom zanimanju moru se dica baviti jačenjem u zboru, modernim plesom, nogometom, rukometom, očuvanjem prirode, okoliša, kazališnom aktivnošću, poviješću, a učeniki 8. razreda su se mogli skupa s pedagogi pripravljati iz nekih predmetov za sridnju školu. U Hrvatskom klubu ovo ljeto su jur redovno primljeni hrvatski školari i imali su likovna, jačkar-na, kazališna zanimanja. Krajem majuša s brojnim prijavljeniki je održano Hrvatsko naticanje u recitiranju. Od prošloga ljeta je duralo EU-naticanje za školare, u kom su imali mogućnost i u praksi upoznati djelovanje Seoske samouprave, Društva za obranu, i takaj su aktivno sudjelovali pri proba Kulturnoga društva Kemene.

Nadalje su slušali predavanja, istraživali kulturne vridnosti, vježbali hrvatske i nimške tance, jačke. U tom su bili na pomoć dicit i zastupniki mjesne Hrvatske ter Nimške manjinske samouprave. EU-naticanje, u kom su najbolji bili učeniki 5. razreda, je podupirala Prosvjetna javna zaklada za modernizaciju (KOMA).

Dica su polag toga imali i različite zadaće, uz ostalo i to da sami sebi su kreirala i napravila majicu Europske unije, a prik zgoditkov je mobilizirano cijelo selo. Glavna nagrada najbolje grupe je posjet Parlamentu, kade će i o svojem zastupničkom djelu dicitu informirati parlamentarni zastupnik, a ujedno i načelnik Staroga Grada Pavao Štipković, rodod iz Kemlje. Pokidob su pak školske ferije ovde na pragu, triba reći da je mogla kemljanska škola svako ljeto organizirati jednota-jedno taborovanje, u driveni hiža kraj Dunaja.

Ljetos ov tabor neće biti održan jer će grupa školarov u pratnji roditeljev i pedagogov od 1. julija deset dani ljetovati na Jadranskom morju, na Pagu.

-Tiho-

je karakteristično za ukupnu brojku školarov, jer iz 252 dice samo 97 njih je upisano na hrvatski. Podučavaju ih dvi školnikovice, jedna jur u mirovini, a druga kot redna školnikovica. Sve skupa je zaposleno u školi 29 pedagogov. Kako kaže ravnateljica škole *Julianna Andirkó-Nagy*, na školu se je trošilo ovo ljeto 138 milijun forintov, a kih 90% stroškov pokriva državna potpora. Od ovoga ljeta po uspješnoj bizonjskoj peldi, i ovde je pokrenuta takozvana umjetnička škola u neki razredi. Uči se narodopis, dica se spoznaju s hrvatskimi običajima u okviru tih zanimanja vodi Bizonjka *Katica Kőrösi*. Kemljanska škola pred krajem školskoga ljeta se je naticala i za kupovanje instrumentov, a to zlamenuje da će se od septembra vjerojatno ganuti med školskimi zidi i tamburanje. Iako iz Staroga Grada idu učitelji muziku podučavati i u ovu školu, uz frulu,

SALANTA – ZAGREB – Na poziv KUD-a „Preslica“ iz Zagreba KUD „Marica“ iz Salante od 1. do 3. srpnja boravit će u Zagrebu na 2. dječjem folklornom susretu koji se održava u organizaciji narečenoga društva. Lanjski dječji folklorni susret okupio je 350-ak malih folkloraša iz svih krajeva Hrvatske. Salančani se nadaju kako će svojim programom (u Zagreb putuje njih 30-ak) predstaviti običaje i nošnju, pjesmu i ples svoga sela te bošnjačkih Hrvata iz okolice Pečuha. Susret se ove godine održava pod pokroviteljstvom grada Zagreba i tamošnje turističke zajednice, a želja je organizatora da on preraste u malu smotru folklora u glavnom gradu Hrvatske.

SURDUKINJ – U organizaciji surdukinjske Hrvatske samouprave održan je već tradicionalni Hrvatski dan koji se potkraj lipnja uhodano priređuje treću godinu zaredom. Ovogodišnji Hrvatski dan održan je 26. lipnja. U kulturnom programu, kako saznajemo, sudjelovali su folkloraši iz Mohača, te Orkestar „Orašje“ iz Vršende, a pekao se i poznati specijalitet, burek za svakoga.

KAŠAD – U organizaciji KUD-a „Dola“ iz Kašada, u ovome selcu na najjužnijoj točki Mađarske 9. srpnja održat će se tradicionalna priredba međunarodnoga karaktera pod nazivom „Zajedno za jedno“, i to šesti put uz pomoć tamošnje seoske i hrvatske samouprave. U Kašad se očekuje preko tri stotine folkloraša iz mnogih hrvatskih naselja u Mađarskoj te iz Vojvodine i Hrvatske. Kako nas je izvjestila predsjednica društva Rita Vorgić, dan započinje misom u mjesnoj crkvi koju će služiti dekan župnik Ladislav Ronta, a nastavlja se folklornim nastupom na otvorenoj seoskoj pozornici. Nastupit će KUD „Šumari“ iz Vinkovaca, KUD „Luka Ilić“ iz Oravca kod Slavonskoga Broda, KUD „Gradići“ iz Velike Gorice, KUD „Ravnica“ iz Male Bosne u Vojvodini te Društvo umirovljenika „Sefir“ iz Tavan-kuta. Nastupit će i naša društva: Mješoviti pjevački zbor iz Harkanja, „Semarkuše“ iz Šikloša, „Korijeni“ iz Martinaca, KUD „Tanac“ iz Pečuha, te domaćini, članovi KUD-a „Dola“, a očekuje se i nastup Orkestra „Vujičić“ iz Budimpešte.

FIĆEHAZ – Nogometaši su već godinama u dobrim odnosima s kolegama iz Međimurja. Lani su fićehaski, keresturski, donjodubravski i malosubotički klubovi odlučili da će godišnje organizirati međunarodni nogometni kup, koji će se naizmjenično održavati u tim naseljima. Prvi kup priređen je u Donjoj Dubravi, a ove se godine toga prihvatio Fićehaz. Dana 25. lipnja Nikola Banjas, ugostitelj i ljubitelj nogometa, bio je zadužen za organiziranje utakmice te večere i druženja nakon toga. Najuspješniji je bio NK Mala Subotica, stoga su se njegovi nogometaši rado prihvatili organiziranja u 2006. g.

HRVATSKI ŽIDAN – Pri kapeli Peruške Marije krajem maju su skupadošli židanski hodočasnici zajedno s lovci iz devet okolnih lovačkih društava. U čast sv. Hubertusa, zaštitnika lovceva, je održana prva sveta maša pod vedrim nebom, u židanskoj lozi. Na trojezičnoj maši su diozimali jagari iz trih susjednih županijov, ali došli su lovci i iz Austrije. Mašu je slijedio kulturni program i agape. Po najnovijoj informaciji park spomenikov oko kapelice je onedavna obogaćen s još jednim kipom Vilmosa Apora, djurskoga biskupa i mučenika ki je umro 4. aprila 1945. ljeta. Spomenik su postavili židanski hodočasnici, a bit će posvećen 3. julija, nedilju, prilikom maše ognjogascev.

KOLJNOF – Pred samim koncem ovoga školskoga ljeta učenici ovoga naselja su primili svoje prijatelje iz Buševca na povratnom pohodu. Iz Hrvatske je doputovalo već od 20 dice u pratnji pet pedagogov, i u okviru svečanoga programa i u Gradišću je proslavljen jubilej suradnje spomenutih dvih škol. Za goste u trodnevnom boravku u Ugarskoj je bio organiziran izlet u jurski zoološki vrt i u Pannonhalmansku opatiju. Tovarushi su jedan drugomu zbogomdali samo na kratko vrime, jer u septembru Koljnofci se pripravlja u gostovanje u partnersko naselje, kraj Zagreba.

HEĆKA – *Janoš Grubić*, rodom iz Vedešina, na slika je ovjekovječio prošlost i sadašnjost svojega rodnoga kraja. Iz njegovih fotografijov je otvorena izložba 22. junija, srijedu, u Hećki pod naslovom „Vedešinski kipici od pivnice do poda“. Izložba je otvorena u športskoj hali svaki dan od 15 do 19 ur.

Pred veliki jubilej

Tamburaško djelovanje – 30 ljet u Koljnofu

Geza Völgyi ml. danas je peljač tamburaškoga žitka u Koljnofu

Danas je malo tih naselj u Gradišću kade se još ni proširila, procvitala tamburaška glazba prik vlašćih sastavov. U tom pogledu Koljnof je jedno od istaknutih mjest jer ljeta 1975. u prvom svojem poletu tambura, i nje glazba našle su svoje obožavatelje, ljubitelje, a i šikane ruke, prste da bi tamburaško djelovanje krenulo sredinom 1990-ih ljet u novu eru. Ljeta dugo su rasle talentirane generacije s hrvatskim instrumentom u ruka, a u tom vridnom djelu na pomoć su im bili uz ostalo Janoš Salmer, Zoltán Kiss, Stevo Borić i sad u najnovije vrime Geza Völgyi mladji. On je od Janoša Salmera naučio svirati (ki danas pelja tamburaše u Umoku), ali četiri puta je diozimao u Hrvatskoj na Školi folklor, i svirao pod rukom Dražena Šoića, koga ćemo moći vrijeda jur po drugi put pozdraviti i u Državnom tamburaškom taboru u Šopronu. Svenek su bili u selu oduševljeni mladi ki su već kanili nego svirati za svoje veselje i volju, i tako su se krez ljet minjali kotrigi sastavov. Bilo je časa kad je išlo bolje, i spominja se takov period kad je to djelo pratilo manje sriće, manje radosti. Činjenica je, međjutim, da su Koljnofski tamburaši danas jaki, poznati i kvalitetni na pozornica, široko i daleko, a njev peljač Geza Völgyi stvorio je u koljnofskoj osnovnoj školi, naravno uz pripomoć mnogo kih stran, novi model tamburaškoga podučavanja. Uz to koncem školskoga ljeta svenek se organizira za školare jednotajedni tamburaški tabor doma, a od lani se drži u Šopronu i spomenuti državni tamburaški i plesački tabor, a i za to je zadužen spomenuti koljnofski peljač. O tom uspješnom školskom pokušaju nedavno smo razgovarali s mladim učiteljem: – *Od ljeta*

*2001. od 4. razreda svako dite ima u našoj školi tamburaško zanimanje, unutar nastavnih ure. To znači da tajedno sa svakim razredom imamo jednu uru. Po nastavnom planu, kojega sam sam napravio, na početku učnje pol ljeta se spoznamo s tamburom, koncentrirano vježbamo u teoriji ča sve pravamo k muziciranju. Iz kojega pohodnika će biti dobar berdaš, tamburaš, u prvom mahu jako je teško pogoditi, međjutim, ono dite koje zavoli ovu glazbu i instrument, ostat će med nami. Sada sve skupa imamo 29 tamburašev u dičjoj grupi, oni imaju priliku da ovo muziciranje nastavu u odraščenom ansamblu – nacrtada sadašnjost i moguću budućnost sviračev u Koljnofu Geza Völgyi ml. Od njega doznajemo nadalje da prvi svirači danas se jur pripravljaju u treću godinu na sridnji škola. Kad ga pitam što je u tom djelu najlipše, odlučno mi kaže: – *Nigdar nijedan ne fali s vježbe. Poldrug ur nijedan ne brunda, nego se da normalno djelati s dicom, a pak kad se smiju na pozornici i znaju da su dobro odsvirali svoje, od toga ni lipše!* Kad se pak najprzame perspektiva, mladi učitelj je manje optimističan. Kako kaže, od 1996. do 2001. ljeta muzičku nastavu je peljao besplatno, a otkidob je tamburicanje doseljeno med školske zidine, sve manje je pinez i na ovo. – *Ljeta na ljeto je „kempfanje“ (borba) za pinez, kad škole sve manje dostanu za sebe. Mislim da bi muzičku nastavu morali upeljati u svakoj našoj školi, a stroške bi morala plaćati Hrvatska državna samouprava, ne i to rivati na mjesne samouprave, ke se i onako muču s manjkanjem pineznih zviranjkov. Geza Völgyi nima status učitelja u školi, ali po njegovi riči, pokušava dolivreći na stol nešto i prikdati naraštaju sve to ča nek on zna. – *Dotleg ću ja ovo djelati? Dokleg dica rado imaju i dokleg ću viditi da ima smisla djelati. Pokušaji su bili i prlje da se ovo gane, ali zatim se je heralo. Sada smo ovde da imamo blizu 30 dičjih i 40-45 odraščenih tamburašev ki se znaju baratati s instrumentom. I ja još od nijednoga roditelja nisam čuo ništ protiv, mislim čemerne glase u svezi s tim da dica pohađaju probe. A to pak črno na bijelo pokaže kakov status ima tambura u Koljnofu. Ovo selo će 8. julija, subotu, proslaviti 30. jubilej tamburaške djelatnosti, ka je gvišno mnogo toga doprinesla da hrvatski jezik ne nestane i da se ne zaboravi u sridnjem Gradišću.***

-Tiho-

„Učenici godine” serdahelske škole

Kako je bilo u petom razredu?

Na početku godine su došli novi razredni drugovi iz Sumartona. Sad nas ima iz Serdahela, Pustare, Mlinaraca i Sumartona. U razredu nas je 28-ero, 17 dječaka i 11 djevojčica. Trebalo je malo vremena dok smo se upoznali, ali smo postali jedan razred. Na početku nismo baš razgovarali s novim drugovima, ali sada već puno brbljavim, družimo se, zajedno vozimo bicikl, koturamo se i izvrstan smo razred.

U petom razredu više smo trebali učiti jer smo dobili nove predmete: povijest te poznavanje naroda i domovine. Naš razred ima dosta dobar prosjek ocjena. U prvom polugodištu smo bolje učili nego u drugom, jer na kraju godine već je svatko čekao da se odmori u ljetnom raspustu. Odlazili smo i na kružoke, na ples i crtanje. To nije bilo obvezatno, ipak smo se mnogi javili, jer smo mi razred koji voli plesati, svirati i crtati. Išli smo i na natjecanja iz plesa, iz poznavanja prirode, hrvatskog i mađarskog jezika, matematike i drugih predmeta. Postigli smo dobre rezultate.

Naša razrednica Monika Balažin mnogo se brinula o nama. Često smo išli na izlete, u Zalaegerszeg u kazalište, na klizanje, u Šopron, u Budimpeštu u kazalište i još u bečehelski vinograd biciklima. Svugdje je bilo jako lijepo.

Volim naš razred, imam više prijatelja, dosta dobro se slažemo. Na žalost, neki su se katkad svadali, ali poslije su jedan drugom oprostili. Već svi čekamo ljeto, malo će nam nedostajati školska druženja, ali nastojat ćemo se sresti i preko ljeta.

Stjepan Turul

Naši „naj učenici”

Tamara Tišler i Stjepan Turul „učenici godine”

Hrvatska osnovna škola Katarine Zrinski prije nekoliko godina osnovala je nagradu „Učenik godine”. Nagrada se dodjeljuje svake godine učeniku koji u tekućoj školskoj godini ima vrlo dobre rezultate učenja, sudjeluje na mnogim natjecanjima s dobrim rezultatima, vladanje mu je odlično i aktivan je u društvenom životu ustanove.

U 2005. g. tu nagradu osvojilo je više učenika, naime, istaknutih školaraca bilo je toliko da je nastavnički zbor odlučio dodijeliti čak četiri takve nagrade. U petom razredu priznanje su preuzeli čak dvoje.

Tamara Tišler i potkraj ove školske godine završila je s odličnim, a tijekom godine bila je na mnogim natjecanjima. Četiri puta je osvojila prvu nagradu na Croatiadi likovnih ostvarenja, među prvima je završila i iz kazivanja proze, svake godine sudjeluje na regionalnim, državnim natjecanjima iz matematike, poznavanja prirode. Ove je godine dobila zlatnu kvalifikaciju na natjecanju „Bendeguz” iz mađarskog jezika. Tamara uči svirati klavir i pohađa umjetničku školu prvoga stupnja, gdje uči moderni ples i likovnu umjetnost. Najviše voli plesati, slušati glazbu. Nekad se sama sjeti nekih koreografija. S razrednim drugovima često nastupa na raznim priredbama i natjecanjima. Prema njezinim riječima, ne uči mnogo, jer vrlo lako zapamti ako pazi na satu.

Voli sakupljati salvete, praviti razne

nakite od bisera ili bilo kakav ručni rad. Skromna je, kaže da se raduje svim uspjesima, ali ipak joj je najdraže ovo priznanje jer za to se trebalo boriti.

Stjepan Turul, poput Tamare, od prvog razreda odličan je učenik. Rado se javlja na razna natjecanja, interesira ga sve, od matematike do pjesama, priča, crtanja, plesa. Više puta je postigao vrlo dobre rezultate na Croatiadi u recitiranju pjesama i na natjecanju likovnih radova. Na regionalnim natjecanjima iz matematike, mađarskog i hrvatskog jezika, odnosno recitiranja bio je među prvima. Pohađa glazbenu školu i rado svira klarinet, pleše u umjetničkoj školi i pohađa likovni kružok. Natjecao se na državnom natjecanju „Zrinyi Ilona” iz matematike, iz mađarskog jezika na „Bendeguzu” iz čega je dobio zlatnu kvalifikaciju, sudjelovao je na državnom natjecanju iz poznavanja prirode, gdje je ekipa postigla 5. mjesto. Voli čitati, pročitao je sve knjige Harryja Pottera, a i mnoge druge. Hobi mu je fotografiranje. Kaže da je sad presretan jer je zahvaljujući dobrim rezultatima za rođendan dobio fotoaparata. Sam kreira slike, a budući da jako voli prirodu, fotografira lijepe prizore i razne zanimljivosti.

Najvećim uspjehom smatra nagradu „Učenik godine” jer, prema njemu, u tome je sve sažeto, a nada se da će to uspjeh zadržati i iduće školske godine.

Beta

Tamara Tišler (slijeva druga) najviše voli plesati sa svojim vršnjacima

U židanskom muzeju Škoruš su izložena djela židanskoga drvorezbara Jakova Schmidta

HRVATSKI ŽIDAN – Muzej Škoruš nima samo zadaću da prezentira svoju stalnu kolekciju mjesnih vridnosti, nego otkriva i podupira talentirane ljude ter nudja im mogućnost da se predstavljaju pred širom javnošću. Tako je nedavno otvorena likovna izložba trih umjetnikov. Jakov Kumanović, zvijezda ovoljetošnjega igrokaza, na židanskoj pozornici u svojem slobodnom vremenu rado molja i njegove slike su bile i prlje izložene u muzeju, a sada i najnovija njegova djela vabu poglede. Sviju šikanost dokazuje ovput i Laura Šerlegi, ka je jur na bezbrojni priredba dokazala svoju ručnu šikanost. Uz nje se predstavlja i prik svojih slikov kiseški slikar György Kenéz. U susjedstvu slik se najde spomin-nugalj pokojnoga Ivana Horvata, teologa, etnologa, pisca i pjesnika ki je bio rodod iz Hrvatskoga Židana. Zanimljivi su još akvareli Šandora Erdődyja ki je bio prvi likovni stvaralac ki je visno namoljao, nafarbao, nacrtao tradicijsku pratež Moslavačkoga seljaka. Pokojni Jakov Schmidt za sobom je ostavio brojne isklesane portrete, drivene figure, obraze koji takaj daju neku specijalnost ovoj izložbi amaterskih umjetnikov.

PRIBISLAVEC – HKD „Veseli Gradišćanci“ iz Unde u zadnje vrime bojsek već gostuju u matičnoj zemlji, nego unutar naše granice. Prošloga vikenda su nastupili na Medjunarodnom folklornom festivalu, kraj Varaždina. Naselje Pribislavec ovom prilikom je jur po drugi put primilo Undance, ki su na smotri predstavili isključivo domaće koreografije. Skraćeni oblik Undanskoga veselja i gradišćanski žetveni običaji znova su pridobili simpatiju hrvatske publike.

U sjeni velikoga projekta „Mali projekt pečuške hrvatske škole“

Projekt: *Utemeljenje zajedničke mreže na polju obrazovanja, kulture i športa pograničnih srednjoškolskih ustanova na temelju sporazuma o prijateljstvu.*

Često smo u našem tjedniku pisali o projektu Hrvatsko-mađarskog obrazovnog središta Miroslava Krleže koji je od presudnoga značenja i na daljnji razvitak hrvatskoga školstva u Pečuhu i Mađarskoj, te nam je u sjeni velike teme ostao pomalo po strani takozvani „mali projekt“ koji se već jednu godinu ostvaruje, a čiji je nositelj Hrvatska škola Miroslava Krleže u Pečuhu. Radi se o kategoriji maloga projekta koji se također financira iz EU izvora, za koji je natjecatelj dobio potporu 25 000 eura, što s vlastitim udjelom čini svotu od 28 600 eura. Projekt se ostvaruje, kazao nam je voditelj projekta, ravnatelj pečuške hrvatske škole Gábor Győrvári, u pograničnom pojasu Mađarske i Hrvatske, u Baranjskoj i Osječko-baranjskoj županiji, odnosno u Pečuhu i Osijeku gdje se nalaze škole koje su uključene u projekt. Cilj je projekta proširivanje postojećih partnerskih veza između škola u dva partnerska grada, Pečuhu i Osijeku. U projekt je uključeno osam srednjih škola iz Pečuha i Osijeka koje su regionalnog karaktera: Hrvatska gimnazija Miroslava Krleže, Srednja stručna škola Károlya Zipernowskyja, Trgovačka, turistička i ugostiteljska srednja stručna škola i Pečuška umjetnička srednja škola, III. gimnazija iz Osijeka, Elektrotehnička srednja škola, Ugostiteljska turistička škola te Škola za tekstil i primijenjenu umjetnost. Već su i do sada postojale međusobne veze pojedinih škola čija se suradnja nastoji proširiti na sve sudionike ovoga projekta njegovim ostvarenjem.

Projekt se ostvaruje kroz više metoda i treningom učenika i nastavnika, razmjenom nastavnika i učenika te ugrađivanjem programa projekta u obrazovne programe, kulturne i športske manifestacije te putem konferencija. Osnovni je cilj projekta razvijanje postojećih veza na polju obrazovanja i kulture. Kao konačan cilj projekta bit će tiskano i prigodno izdanje. Veze spomenutih sudionika projekta postoje već godinama, i temelje se na razmjeni učenika i iskustava. Tako Hrvatska gimnazija već desetljećima ima razvijenu suradnju s osječkom III. gimnazijom. Sudionici projekta pokrivaju svojim zacrtanim ciljevima četiri područja koje i Europska unija smatra kao dio svoje obrazovne koncepcije, a to su: podučavanje jezika, informatika, turizam i umjetnost. Kako kaže voditelj projekta Gábor Győrvári, projekt se polako približava kraju, a sudionici projekta prihvaćaju učenike iz cijele regije. Tako se u projekt u toku prošle godine neposredno uključilo 300-ak učenika, ali broj onih koji su posredno sudjelovali u programima projekta premašuje 1500. Važno je napomenuti kako je jezik komunikacije jezik ustanove nositeljice projekta, a to je Hrvatska gimnazija Miroslava Krleže, čime su i nastavnici i učenici hrvatske škole dobili mogućnost stalnoga korištenja i razvijanja jezičnog znanja u međusobnoj komunikaciji partnerskih ustanova, naravno, uz korištenje drugih stranih jezika kao što su engleski i njemački. Time se stvara stalna jezična sredina, dobro opremljene vježbaonice, iskorištavaju se zemljopisne prednosti, iskustva u turizmu, spomenici svjetske kulturne baštine. Učenici rado sudjeluju programima putem kojih se ostvaruje ovaj EU projekt. Jedan je to od načina na koji se pokušava osmisliti sadržajima i buduća uloga i mjesto Hrvatsko-mađarskog obrazovnog središta Miroslava Krleže koji se u Pečuhu ostvaruje iz sredstava Europske unije.

PA(i)NON knjiga promovirana u Hrvatskom Židanu

Panonski institut u Pinkovcu, prik toga i njegov direktor dr. Robert Hajszan uz brojne podupirače, a jur i prijatelje u Austriji, uspio je za PAIN-ovo djelovanje zadobiti suradnike u sridnjoj Europi. To dokazuje jur 12. broj u seriji Panonske ljetne knjige, na čiju promociju je zvala Željeznožupanijska skupščina u pozivnici 3. junija, petak, u Hrvatski Židan. U pravi etnoambijent, u susjedstvo seoskoga Muzeja Škoruš došli su o Panonskom ljetopisu čuti brojni gosti iz sela, ali iz cijele pokrajine. Najprlje su goste pozdravile hrvatske recitacije i pjesme mjesnih školarov, a potom je Štefan Krizmanić, načelnik Hrvatskoga Židana u uvodu rekao: *Meni ove knjige ne značu samo Hrvatski Židan nego sva sela ka se nalazu u Gradišću, okraj i onkraj hatara, i željim da i dalje počvršćuju našu dušu u tom da med nami ni razlike, i svejedno u*

kojoj državi stojimo i živimo, jer pomoću skupne kulture, jezika i običajev te granice polako se i zbrišu.

Péter Markó, predsjednik Željeznožupanijske skupščine, ne samo pismeno časti svako ljeto štitelje Panonskoga ljetopisa nego i pohvalno govori o djelatnosti Panonskoga instituta, i o entuzijazmu dr. Roberta Hajszana, ki svojim jedinstvenim pothvatom uređuje ovu knjigu i pokuša sakupljati u njoj različite vridnosti s panonskoga područja. Uz ostalo je još naglasio da ovde živeći narodi imaju još što-to naučiti jedan od drugoga, još svenek nisu pozabljani svi grihi i ne bi škodilo u pojedini škola upeljati nastavni predmet panonske povijesti ili narodopisa da se oblikuje panonska svist. Géza Óze, profesor Dvojezične savezne gimnazije u Borti, je detaljno govorio o tom školskom projektu koji je zapravo i fiksirao ovoljetošnju ogromnu i opširnu centralnu temu almanaaha. Dr. Robert Hajszan, glavni urednik

knjige, je potom zahvalio lipe riči i je nadođao: PAIN je utemeljen kot institucija, odgovorna za kulturu cijele panonske regije, a koja je prezentirana od Požuna sve do Sremske Mitrovice. Zvana očuvanja mnogostruke kulturne vridnosti PAIN ima i zadaću da proširi, obogati i predstavlja to na različiti mjesti. O sljedećem izdanju PA(i)NON knjige smo doznali toliko da će se obrnuti vrlo delikatnom pitanju i iskat će odgovore: *„Zašto Hrvatska još nije u Europskoj uniji?“*

-Tiho-

Kuhajmo zajedno Rulada od rezanaca

Pripremite (za 4 osobe): 30 dag rezanaca od cjelovitoga brašna s jajima, 20 dag svinjetine, 20 dag teletine ili piletine, 15 dag samoniklih gljiva ili šapinjona, 10 dag kobasica pečenica, 10 dag naribanoga tvrdog sira, 1 malu glavicu luka, gusti umak od rajčica, ulje, maslac, 2 jaja, naribani parmezan, mravinac (origano), sol

Nasjeckani luk ispržite na 3 žlice ulja. Dodajte obje vrste mljevenog mesa, oguljenu kobasicu i sitno nasjeckane gljive. Miješajući, pržite 3 minute. Posolite, primiješajte 2 žlice umaka od rajčica i, kad provri, poklopite i pirjajte 10 minuta. Skuhane rezance začinite sa 3 dag maslaca i 2 žlice naribanog sira. Kad se ohlade, primiješajte jaja, istučena s naribanim tvrdim sirom, 3 žlice parmezana i mravincem. Sasvim ohladene rezance rasporedite na namaštenu aluminijsku foliju i dobro utapkajte. Nanesite smjesu mesa i gljiva. Polako čvrsto savijte. Preljite sa 2 dag otopljenog maslaca. Pecite 30 minuta u pećnici, zagrijanoj na 190 °C. Poslužite narezano.

Medjunarodni ansambl Lastavica s Bizonjci

Hrvatski bal u Bizonji je otvorio medjunarodni ansambl *Lastavica* iz Austrije. Na tom se ne tribi čuditi i zato jer danas u ovoj kulturno-umjetničkoj formaciji sve skupa pet tančošev moremo prebrojiti iz Bizonje. Ansambl pod umjetničkim peljanjem Milorada Samardžije funkcionira sa sjedišćem u Pandrofu i, kako kažu i sami kotrīgi, „svoje aktivnosti baziraju prvenstveno na kulturi i tradiciji Gradišćanskih Hrvatov, ali i na kulturi i tradiciji drugih narodov i narodnosti“. U društvu od dičjih tančošev sve do odrašćenih plesačev imaju kih 70 članov iz trih susjednih držav: Austrije, Slovačke i Ugarske. *Lastavica* je lanjsko ljeto gostovala u Grčkoj na medjunarodnom folklornom festivalu, kade je bio jako zapažen njev nastup. U Bizonji smo vidili u njevoj interpretaciji Čardaš iz Vojvodine i Medjimurske tance ki su po elementi jako poznati i za gradišćanske folklorashe. Kako smo doznali od etnokoreografa, peljača ovoga društva Smokija Samardžije, ki je djelao i na prekograničnom folklornom projektu „Vino na Poljanci“ i s Koljnofci, Cogrštofci i Trajštofci, snimanje ovoga dokumentarnoga filma je završeno. Autor filma i režiser ter organizator oko djela u Interreg-projektu je pred svim rekao da će prezentacija toga filma biti koncem junija, tako i u Koljnofu, kade su nedavno skupastali amaterski glumci, jačkari za gorizimanje pojedinih dijelov u Seoskoj kući.

Peljač „Lastavice“, koreograf i režiser dokumentarnog filma „Vino na Poljanci“ Milorad Smoki Samardžija

Mlinarci

Dan djece

Na Danu djece palačinke su svakom godile

Djelatnici osnovne škole u Mlinarcima odlučili su proslaviti taj dan u selu, jer ima dovoljno prostora i na školskom igralištu i u domu kulture. Tom su se poticaju pridružile i mjesna i Hrvatska manjinska samouprava sela, i potpomagale priredbu.

Roditelji su radili naveliko jer su željeli svoju djecu obradovati s njihovim najomiljenijim jelom: s palačinkama. Mame i učiteljice su ispekle više od tisuću palačinka punjenih s marmeladom i kakaom, a dok su djeca stigla oko 14 sati, palačinke su čekale gladna usta.

Ipak nije bio red odmah napasti palačinke, prije je trebalo nešto i raditi. Nastavnički se kolektiv pripremio s raznim zadacima. Sastavljene su ekipe u kojima je bilo djece od dobi dječjeg vrtića do odraslih. Trebalo je riješiti razne zadaje vještine, voziti se biciklom kroz razne prepreke, bacati loptu u koš, trčati što se brže može, tražiti kod raznih kuća smotak zahodskog papira, složiti slikovnu slagalicu, odgonetnuti pitalice, poslovice,

igrati pantomimu. Tog je dana bila svaka ekipa nagrađena s paketom igračkaka.

Radujemo se što je i mjesna samouprava pozitivno prihvatila našu zamisao i potpomogla materijalno sa 60 tisuća. To nam je pomoglo i u tome da su djeca nagrađena igračkama, a mogli smo još kupiti i nekoliko lopta, reketa i za školske upotrebe. Treba spomenuti da su i roditelji pomogli, jer sve potrepštine za kuhanje donijeli su oni – reče Kristina Gerđj, doravnateljica mlinaračke škole.

Nakon športskih natjecanja cijela je ekipa prešla u dom kulture, gdje ih je čekala priredba „Tvoja je pozornica“. Sva su djeca rado nastupila s pjesmama karaoke, modernim plesovima, a učenici osmog razreda su se oprastali od svoje škole šaljivom scenskom igrom.

Dok su djeca nastupala, dotle su tate na školskome dvorištu pripremale večeru – paprikaš. Nakon večere sve sudionike Dana čekala je zabavna glazba na školskome dvorištu.

HRVATSKA KRONIKA – 6. srpnja 2005. u 13.00 na I. programu
(Repriza: 7. srpnja 2005. u 14.05 na II. programu)

Događaj tjedna u Hrvatskoj – TV-kalendar
Reportažni film o Hrvatima iz Petrovoga Sela koji su napustili selo 1956. godine
Urednik: Ivan Gugan.